

ДІЛО

Виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок № 10, II. пош.
Конто пошт. ш. № 143,322.
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів. —
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячної в кр. 420 зод.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 750 ал., Німеччині 750 ал., Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 750 ал., Австрії 750 ал. — Зміна адреси і зод.

В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Український виборчий фронт.

Львів, 16. листопада 1927.

Передумовою нашого успіху у виборах до польських законодавчих установ є створення українського виборчого фронту. Є це кардинальна вимога нашої дійсності, нашої національної політики і запорука нашого виборчого успіху. Без огляду на дрібні партійні ухили і різниці, всі українські партії, всі громадяни виборчої волі, всі, що мають розвинене почуття відповідальності, мусять зрозуміти, що український виборчий фронт є аксіомою сучасного моменту.

Виборча ординація до польських законодавчих установ ґрунтується на системі Д'Гонда, яка запевнює податні висліди тільки великим партіям чи виборчим блокам, союзам політичних партій. Менші, дрібніші партії і групи є польською виборчою ординацією засуджені на повну краху. Вони можуть рахувати лише на локальні успіхи і то на національно-суцільній території.

До того ж автори виборчої ординації так принодили виборчу геометрію до українських земель, що їм жодного обмежити українське парламентарне представництво. Кожного громадянина української національної території зведено на рівень громадянина другої класи, їх частість „оцінено“ значно нижче, як частість польської національної території, хоч би навіть жителів найбагатшій відсталості. Бо коли один мандат на польській національній території припадає на 65—70 тисяч населення, то на українській національній території один мандат припадає на 80—95 тисяч населення, а в околиці 58 (Кремінець-Дубно-Острів), що навіть на основі польської статистики має до 85 проц. українського елементу, аж на 96.290 жителів. Ще більш некорисним є те відношення в порівнянні з містами, які є зборищами польського елементу. Так напр. один мандат в Познані (що має 94 проц. поляків) припадає на 42.400 жителів, в Кракові на 45.400, а у Львові на 54.700. Таким чином міський польський елемент в очах авторів виборчої ординації є майже два рази вартіший від українського сільського елементу.

Бажачи забезпечити вибір виборчої ординації до польських законодавчих установ, український національний фронт, який одночасно здавти національну частість, не допускаючи їх до виборчого представництва, створення такої невеличкої виборчої групи. Є це звичайно 4—6, а рідко 7-мандатна група. Зате на українській національній території створено величезну виборчу групу: 6—10-мандатів. Це обидва поодинокі величезні групи, як 9-мандатовими (Львів і Золочів) та 10-мандатовими (Львів і Тернопільським). Метою такої величезної виборчої розпартізації є забезпечити значніше представництво польському розсіяному українському елементу. Таким чином український виборчий фронт — як виборчий фронт, але ще й обмежено виборчий фронт — який дає можливість величезних виборчих операцій. А протилежно польському елементу, хоч би варшавського воєводства, не можна рівняти з нашим по-

дільським населенням ані під оглядом політичного вироблення, ані культурної свідомості і розвитку, ані економічного рівня.

Правда, маємо теж і на українській національній території деякі менші округи: на Волині, Поліссі і Холмщині. Але тільки з першого погляду. Всі волинські округи є 5-мандатні (за винятком 6-мандатного Луцько-рівненського). По суті є це величезні округи з 600—800 тисячами населення, що обнімають величезні простори (волинський повіт покривається з 3—4 галицькими повітами), до того ж округи чисто українські. Один мандат припадає на 90 тисяч населення. Творачи середньо-мандатних округи на Волині і Поліссі, автори виборчої ординації рахують на те, що українське сільське населення не зможе вповні використати своїх виборчих прав, не будучи в спроможності побороти простір на території, де комунікація нагадує азійські відносини. З того скористає польський елемент по містах, який — хоч зникаючий — все таки зможе дещо урвати з українського представництва.

На Холмщині і взагалі на перехідній укр.-польській території є невеличкі виборчі округи, але тут рішає виборча геометрія. Так напр. територію Холмщини поділено аж на чотири виборчі округи, але розшматовано повіти з українською більшістю або поважною меншістю, приєднуючи їх до польської території. Таку саму операцію переведено на живому тілі Лемківщини. Нпр. Новий Санч приєднано до Бохні і Велички, Грибів і Горлиць до Тарнова, Пільзна, Бжеска і Домброви, а Ярослав до Ряшева, Пшеворска і Ланьцута. Словом: український елемент мішаний й перехідної території розсіяно так, щоби його позбавити спроможності вибрати своє представництво.

Вкінці тзв. державна ліста, що обіймає 72 послів, є призначена виключно для великих партій, для сильних виборчих блоків.

Та на тому не кінчаються небезпеки, що зависли над нами на випадок нашої виборчої відокремленості і розсіяності. В інтересі наших противників є підірвати нас усіма можливими способами, підсунути нам усілякі штучні партійні новотвори, яких завданням дезорієнтувати й розбити українську масу та у висліді звести до найменших границь українське національне представництво. Для цієї мети віддавна готовили до акції стояти хлібоїди всякої масті, які вже розпочали розвальну виборчу акцію. Одночасно йде мобілізація нових розвальних сил. Покинуто до життя польськими чинниками тзв. „українська всестанова монархістична організація“ є новою відмінною хлібоїдні. Поруч з тим відбувається гальванізація московифільських трупів, про що свідчить недавній зізд (1. листопада) московифільських недобитків у Львові. Їх поїздка на поклін до Варшави та деякі рухи московифільства на провінції.

Побороти всі ці перепони, усунути вічно кидані колоди можна тільки спільними силами, одним широким українським національним фронтом, організованим в українських політичних партіях. Тому невідкладною вимогою теперішнього моменту та передумовою нашої виборчої перемоги є український виборчий фронт, спільний блок усіх самостійних національних україн-

ських партій, всіх чесних і свідомих українських національних елементів. Тільки український виборчий фронт дасть нам перемогу на суто-українській області і в дальшій консеквенції забезпечить українське представництво нашим західним окраїнам.

З польської преси.

Передвиборчі гасла напрямків. — Передвиборчі есунціяції консервативного польського табору про виборчу тактику.

Серед поляків усіх політичних таборів помітний оживлений передвиборчий рух. На сторінках органів преси деяких політичних груп появляються вже політичні гасла, під якими вони мають йти до виборів.

Нині хочемо спинитися біля двох польських політичних груп, що останніми часами сильно консолідуються і шукають з поспіхом виборчих союзників. Табір направи річнопосполитої т. зв. пілсудчиків виявляють без сумніву найбільшу передвиборчу рухливість, передовсім у пошукуванні кандидатів до виборчого блоку, але переважно з незначними або ніякими успіхами.

Невдачі напрямків в тій діяльності використовує передовсім уся теперішня опозиційна польська преса на те, щоб з того робити для себе політичний капітал. Останніми днями принесла ця преса вістки про те, що пілсудчики розбилися на дві групи: т. зв. маршалківську, що скупчується біля львівського органу „Дзєннік Львовскі“ і барталівську, що складається з членів партії праці та її прихильників. Цю вістку простує „Дзєннік Львовскі“ з 16-п. м. і зясовує засадниче становище всього табору пілсудчиків до виборів в програмовій статті п. н. „Наше становище“.

„Всі ті, — читаємо там — ідеологію яких старається репрезентувати „Да. Л.“ з величчю приймають назву „Маршалківського Табору“, тільки не за цією протиставленням чи напруження з неіснуючим табором „Барталівським“. Визнаємо радо, являю і без застережень, що в наших учинках і намірах політичних була, є і буде для нас мірою політична марш. Пілсудського. Категоричність того впливає з нашого глибокого переконання, що маршалок, який у всіх найбільше економлює ситуації, знаходить до цієї все найкориснішу розв'язку для польської держави, також у будучині буде кермувати польською політикою думкою і справляти її на найбільше творчі та доцільні шляхи“.

З того виходить, що для пілсудчиків неважна ніяка спеціалізована та потребами життя диктована політична програма, а важна сама ігра в особу марш. Пілсудського, що вповні заступає програму навіть тоді, коли її сам не має. З того висновок, що на випадок поважної недуги, чи смерті марш. Пілсудського весь табір пілсудчиків остав би без ніякої об'єднуючої ідеї, без ніякого внутрішнього консолідуючого елементу.

З такого означення — читаємо далі у статті — що ідеологія наша побудована передовсім на вичуванні політичної думки марш. Пілсудського — впливає різнорізно ірраціональність проб чи інформацій про минулі різниці між групами травневого табору. Сам простий факт, що відпівісмарш. Бартели марш. Пілсудський вибрав на анклави його намірів у внутрішній

політиці, показує, що не можуть існувати у важливіших моментах навіть тактичні різниці між нами й іншими групами, що влість під гаслом апробати травневого перевороту, а тим самим і між нами і Партією Праці“.

З повищих „переконуючих“ аргументів можна вносити, що весь табір т. зв. санаций, тобто всі чинники, що апробували беззапастеречно травневий переворот підуть до виборів одною лавою і між ними до ніяких непорозумінь під тим оглядом дійти не може, бо всі вони ідеологічно сильно зв'язані через те, що займаються „вичуваннями“ політичних намірів Пілсудського. Це й є, на думку „Д. Л.“, найважливішим і найдавнішим виборчим гаслом усіх пілсудчиків. Гасло, як бачимо, в даних обставинах може й переконуваче, але може занадто дивовиждне та незрозуміле, коли мова про політичну програму, та примітивне з погляду серйозного політика.

На сторінках краківського „Часу“ займаються польські консервативні публіцисти важною для консервативів проблемою, а саме: з ким йти до виборів? Вирішують вони її в теперішній підготовчій до виборів стадії ось як:

„Так, як нині справа представляється, то три консервативні партії, а саме християнсько-народова, правляча народова і партія консервативної державної праці підуть до виборів разом, як одна консервативна група — вперше у Польщі. Підуть разом на основі проголошеної програми, але підуть самостійно. Під цією командою не вступлять ані під команду табору великої Польщі (Облаполю), ані під команду „демократичної“ елемента, то значить радикальних. У виборчій боротьбі можуть дучитися тільки з тими партіями, які стоять на становній державного інтересу так повного, як його займають консерватисти. А найважливішим державним інтересом є в тій хвилі недопустити до ніякого нового внутрішнього перевороту у нас, до ніякого радикалізаційного суцільного життя в Польщі, до ніякого загрозливого суперництва, а втім і спроби почати успішно справу реформи польського устрою в душі скріплення авторитету влади. Ліпше а тим, що таку державну програму підпишуть, можуть дучитися, на нашу думку, польські консерватисти в часі виборів“.

Видно сильно себе почувають, коли так вузько ставлять справу блоків. І певно надіються на поширення симпатій для себе серед маси польських виборців. Невже ті надії їм допишуть?

Десять літ „соціалістичного“ будівництва у Радянському Союзі.

(На основі доповіді В. Куйбішева).

II.

У своїй доповіді Куйбішев дуже широко обговорив справу розвитку народного господарства Союзу в найбільш важливі роки. В основі п'ятирічного плану, каже він, лежить принцип, що треба максимально розгорнути виробництво, форсувати розвиток всіх галузей на основі сучасної техніки, перевести країну з аграрних на промислові рейни.

„Реконструувати роботу транспорту, поліпшити роботу кооперації та дрібних виробників, поліпшити товарів“.

оту, аміняти купівельну спроможність радянського карбованця, аста-новити стару грошову систему, ма-симально стиснути позиції, далі під-дичувати номінальну й реальну зар-плату, аби збільшити продуктив-ність праці — ось центральні завдан-ня антиричного нерелективного плану».

Нема що казати, заведення самих до-брых річей проекту коний план. Що правда, ось уже десять літ всі чудя, як більшовики постійно нивалювали свої алобутки і свою власну роботу, але в результаті все виходило інакше. Мов-ляк, «даржплан» планував своє, а «Сель-зплан» (селяни) своє, і в результаті у більшовиків нічого путнього не виходи-ло. Але послухаємо для цікавості домо-в міркувань на тему будучності, — їх розумав п. Куйбішев. Отже, в окремих галузях промисловості зростає ви-робництва передбачається в середньому в таких розмірах: в електротехнічній на 228 пр., в машинобудівній на 183 пр., окрема паровий на 148 пр., то-варових навіїв на 100 пр., парових ко-калів на 450 пр., турбін на 1000 пр., ди-зельів на 350 пр., тракторів на 687 пр., сільсько-господарського машинобудів-ництва на 187 пр., і загального машино-будівництва на 230 пр. В хемічній про-мисловості приріст проектується розмі-ром 108 пр., у виробництві мінеральних угісоль 600—700 пр., в металургії 160 пр., в текстильній промисловості 78 пр., в паперовій — 143 пр., в харчовій 128 пр. і т. д. Заробітна плата має зро-сти на 25 пр., номінальної заробітної плати або на 45—50 пр., реальної зар-обітної плати. Основний капітал з 6 мі-ліардів має зрости до 11,3 міліардів або на 70 пр., капітальні вклади мають зро-сти до 7 міліардів карбованців. Сама зар-плата виробів продукції має бути змен-шена на 23—24 пр., прозаказні ціни на 22 пр., а роздрібні ціни на 25 пр.

Щодо сільського господарства, пити-річний план передбачає зріст зернових культур на 30 пр., технічних культур на 32 пр., інших на 31 пр., а загально-домусь лише на 16 пр.

Не забув п. Куйбішев наприкінці сво-їх фантазій згадати і про розвиток та експлуатацію «соціалізму» в Радянському Союзі. Наприкінці 5-річчя усеуспільне-на промисловість має становити 87 пр., торгівельно-посередницький оборот дер-жавних та кооперативних підприємств — 82 пр. І змне в неслужливого сіль-сько-господарстві число усеуспільне-нах господарств має діяти до 15 пр.

Кожному неупередженному і познайо-мому з більшовицькою дійсністю могло

бути зважитися, що справді йдуть як най-краще в Радянському Союзі, промисло-вість зростає, ніби зменшуються, будо-ва соціалізму йде силою вже не парі, а електрики і т. д. Та ось прийшла дис-кусія, в якій забрали голос представни-ли «національних меншостей» Російсь-кої Радянської Республіки, чи то дав-представники «самостійних Республік». Першим забрав слово представник Рес-публіки німців Надвожжа, п. Курц і без-жидного захоплення фантазіями п. Ку-йбішева розкритикував безжалісно всі його плани. На думку Курца перепет-нівний план, розроблений в центрі Союзу, не беруть на увагу ресурсів національ-них обидань. По планам все виходить добре, але в дійсності «в національних обиданях капітальне будівництво ма-ло досі випадковий характер», себто про-стіше кажучи, центр не давав грошей і не довів до розвитку великої промисло-вості в національних республіках. За-значив Курц крім того ще дві карди-нальні хибні центральних планів — це зміни в їх виконанні і невідповідність між окремими частинами самих планів.

Не відстав від німця й представник УСРР — жид Канель.

«Тов. Куйбішев, — сказав він, — у своїм докладі, на жаль, мало спини-ся на будівництві окремих економіч-них районів. Україна пізніше, ніж ін-ші частини СРСР, стала на шлях будівництва. Поруч зростає господарства ми спостерігаємо і зріст наших хиб». Ці хибні на думку п. Канеля такі. На-самперед розвиток металургійної проми-словості на Україні ще далекий від роз-мірів 1913 р. Цьому виною — «недостат-ні вклади в цю галузь промисловості, які створили певні труднощі для нас в минулому господарському році», або простіше кажучи, що Московщина не дає грошей на розвиток української ме-талургії, хоч до того на Україні є як найкращі природні умови, а уряд УСРР сам ані не має засобів, ані не має пра-ва розпоряджатися цією промисловістю. Дальша поважна перешкода для роз-витку української промисловості — це питання про розвиток житлового будів-ництва, на яке теж Москва не дає від-повідних засобів. «Серед основних за-дач, що їх треба розв'язати в найблиз-чому часі, перед Україною стоїть за-дання розвитку кустарно-промислової кооперації, що стане одним з найдоціль-ніших засобів боротьби з безробіттям». От тоб і перспективні блискучого роз-витку великої індустрії, про які гово-рив п. Куйбішев! В цьому капіталістич-ному світі велика промисловість утри-

мує нехитенські маси пролетаріату і вибрав в себе міліони опролетаризован-ого селянства. А тут — кустарно-проми-слова кооперація має уопити на Укра-їні безробіття. Та неж не добою «воло-ї» фази будівництва соціалізму» в навіть не добою капіталізму, а просто феодаль-ним 17 столітнім пахне! Та й на цьому ще не кінець!

«Дальше питання, що його треба зоставити на розв'язання в найближчу чергу — це питання про відновлення кваліфікованої робочої сили. Від цього питання залежить дальший зріст на-шої промисловості. Перспективні плани нашого народнього господарства надно попередні!» (розумій фанта-стичні).

А деж ділася творча енергія міліопо-них робітчих і селянських мас, що ро-бити «єдина на світі» радянська систе-ма освіти, тов. Канель? Чи не піддали-ся ви часом погубним критичним впли-вам «буржуазної преси Західньої Укра-їни»? І нарешті:

«нам потрібно жити шнаку рішучих заходів для боротьби з дитячою без-притульністю, бо дитяча безпритуль-ність — це лише економічного поряд-ку. Україна повинна звернути на це питання особливу увагу, бож Укра-їна, а її розвиненими шляхами сполу-чення, є магніт для безпритульних дітей».

Золоті слова сказав т. Канель — дит-яча безпритульність, це лише еконо-мічного порядку. Інакше кажучи, яка вартість економічної системи, такі й її наслідки. В усьому капіталістичному світі в його відомим бізнесом не існує питання про безпритульність дітей, як страшна соціальна болячка. А в Радян-ському Союзі після 10 літ невиданої пі-де на світі «будова соціалізму» досі ще міліони голодних і холодних, заражених найбештійшими недугами дітей блука-ють, як дикі звірі без притулку. Це вже нагадує нам не часи соціалізму, а ча-си каминої доби, часи боротьби первіс-ного населення Європи з кельтами.

Ось так виглядають радянські плани представника Радянського Соціалістич-ного Союзу п. Куйбішева й радянська дійсність представника Радянської У-країни п. Канеля.

Всі українські діти до української шко-ли! Хто минає свою рідну школу і поси-лає дитину до чужої школи, — той во-рог своєї дитини і української нації!

За океаном.

З діяльності Обидань.

На сторінках «Діла» подавали ми вже пераз замітки про ту корисну роботу, яку виконує в Злучених Державах Об-идання українських організацій в осід-ком у Філадельфії. Зокрема відноси-ли ми в призначенні широко ведену збір-ку анкі Обидань на потреби «старо-го краю. Нема місяця, в якому «Рідна Школа», памі інвалідів й ін. не дістала-ли би поважніших сум від і черев Обед-нань на свої пекучі потреби. В остан-ньому тасі Обидання збирало й вноси-ло тільки на протазі двох місяців (серп-ня—вересня) понад 1.000 доларів на «Дім українських інвалідів» у Львові, «є ра-зуючи великих менших, хоч і не таких то вже дрібних, посилок на різні старо-красів ціли. Так зі своїх прихилив збір-ок за вересень п. р. в сумі 2.068,54 доларів Обидання вносило: на допомогу потер-пілим від повені 1.500 доларів (перед-нім вносило вже 150 дол.), на допомогу інвалідам 200 доларів, письменникам (О. Кобилянський і ін.) 75 доларів і т. д. Ця жертвенність заокеанських братів, веде-на під кермою Обидання і його прово-ду, заслуговує на зличну згадку тиміль-ше, що збірні в Америці не приходять так легко, якби нам аказалося. Помину-ши всілякі перепони й перешкоди такі від своїх, слід пригадати, що й чуже се-редовище, в якому живуть інші люди, не впливає додатно в напрямі озивле-ня й розбудження жертволюбності е-мігранта на потреби батьківщини, до я-кої він шонайменше в трьох четвертиях не думає більше вертати. До того є ще спеціальні агітатори й демографи, що з ріжних причин виступають проти допо-моги старому краю. На жаль, і вони мають послух, бо багато є між нашими людьми мало-або й цілком неспівомі-лими, для яких рідна сирва зовсім байдужа. Коли взяти це все під увагу, то треба об'єктивно признати, що провід Обед-нань робить велику національну робо-ту, загіравачи постійно еміграцію до збірок і пригадувати їй беззастановно на найпекучіші потреби Рідного Краю.

На потерпілих від повені.

Від часу, як до Америки прийшли перші вістни про катастрофальну по-внє в Галичані, Обидання українських національних організацій розвело енер-гічну збіркову акцію для нещасних жертв тієї повені. В американських га-зетах повно закликів і покликів на ві-ча і збори в сирві допомоги потерпі-

ВОЛОДИМИР РИГВЕНЬ,
скажд. емерит.

Шавниця й околиця.

(Спомины 73-літнього.)

До історії церкви в Шавниці. — На-родні перекази. — З минулого Яві-рок і Шляхтової. — Українська оаза.

В «Ділі» чч. 198 і 200 прочитав я інтересний допис зі Шавниці. До того допису я, як уроженець Явірок коло Шавниці, знаючи добре і лю-дей і тамошні обставини, хочу де-що додати. Думаю, що це буде ці-каве й ширшому загалові.

І так! Автор допису каже, що до р. 1891 була в Шавниці гр.-кат. цер-ква, а стопа вона бунімо в тому місці, де тепер є місце, обведене му-ром і де стоїть хрест. Недалеко то-го місця стоїть дім, в котрім тепер міститься державна поліція, а в якій давніше мешкав нібито гр.-катол. парох. Я уроджений в р. 1854. Бу-дучи ще в гімназії, а описав в духов-ній семінарії, часто підчас феїрй бував в Шавниці піхотою, нераз і тричі тижицею. Отже можу стверди-ти, що вже в тих часах гр.-кат. цер-кви в Шавниці не було. Тільки в то-му місці, де тепер стоїть хрест, був парохіальний костел, обведений му-ром, а в домі, де тепер міститься поліція, мешкав латинський парох Шавниці. Костел мурованого коло закладу в тодішній час ще не було, а коли його вимурували, то давній дерев'яний розібрали і на місці, де був престіл, поставили хрест. Вір-них гр.-кат. обряду в Шавниці в то-му часі зовсім не було, хіба як служниця зі Шляхтової або Явірок

Говорили, правда, що давніше Шав-ниця була українською, та само го-ворили і про Кросценко над Дунай-цем. Рівнож говорили, що в костелі в Шавниці мали бути образи з укра-їнськими написами. Чи були, не анаю. Знаю тільки, що наш служеб-ник, євангеліє і фелон був в каплиці в Шавниці, але все те для вигоди на-ших священників, що приїздили до Шавниці, справив Шалая, тодішній власник Шавниці.

Автор наводить розмову з поль-ськими селянами, які йому оповіда-ли, що колись у боротьбі виперто «русінув» за Ярмуту і аказує при-тому на Шляхтово. Якщо дійсно цей переказ був би історичним фактом, то з положення Ярмуту і Шляхтової видно, що виперто їх не до Шлях-тової, тільки на нинішню Чехосло-вацьчину, де зараз за границею в бік від Ярмуту лежить українське село Липник. Читав я десь, але не прига-дую собі, де (чи не в книжці «За-десзула») що назва Ярмута (гора в Шляхтової) походить від того, що на тій горі стояв в давнині божок Яр. В горі Ярмуті були якісь копаль-ні. Я сам зі своїм шкільним товари-шем, уроженцем Шляхтової, бл. п. Зембою, пізнішим ігуменом мона-стиря Василяни у Крехові, був у тій копальні. Входитьсь до неї рачки, а описав стоїчи йдється коритарем. Підійшли ми за коротенький час над пропасть, де в глибінні провади-ли дерев'яні сходи. Очевидно, годі було на ті сходи ставати, бо певно були б ми більше денного світла не побачили, але кидали ми каміння в ту глибину і по якімсь часі чули ми, як це каміння падало у воду. Одні говорили, що там колись-колись бу-ли копальні срібла, інші знов каза-

ли, що копальні олова. Але це було говорення, а дійти до того, що там у дійсності було, неможливо. Що копальня якась була, це з самого ви-гляду того місця видно, але яка ко-пальня?

Шляхтова — це було самостійне сотрудицтво (про що нижче). Па-м'ятаю двох священників Мохнаць-ких у Шляхтової; це були о. Михай-ло Мохнацький, а по нім о. Йосиф Мохнацький, але ні один з них не був батьком Маврикія Мохнацько-го. Був також Мохнацький, парох в Явірках у першій половині 19-го століття, але й цей не був батьком Ма-врикія. Цей Мохнацький мав 3 синів священників і четвертого цивільного, що до нині жив в Мохнаці біля Криничі, і дві доньки, з котрих одна була матір'ю бл. п. Лаврівського, ав-стрійського генерала, який помер цього року у Відні, а друга матір'ю Наймана, недавнього президента міста Львова.

В Явірках наш історик нічого не найде. Цинні акти, придані для і-сторика, можна найти по селах тіль-ки в парохіальних паперах або в церквах. Шляхтова-Явірки-Білаво-да-Чорнавода творили одну парохію: Шляхтово, Шойно за цесаря Йоси-фа II. основано парохію Явірки, до якої прилучено Білаводу і Чорново-ду, а зі Шляхтової зроблено само-стійне сотрудицтво. А що весь е-рекціональний ґрунт був на терито-рії Шляхтової, то він увесь лишив-ся при самостійним сотрудицтві в Шляхтової, а парохія Явірки ос-тала без ґрунту і є нині такою. В тім часі мала бути вимурувана в теперішній церква в Явірках. От-же нема мови, аби в Явірках нап-иов історик якісь давні-давні акти

і я про них не анаю, хоч я уродже-ний в Явірках, де мій бл. п. батько був 52 роки парохом.

В Явірках є скали, звані «гомолі» між якими пливе потічок. 6 пере-каз, що ті скали були злучені ра-зом, а з часом той потічок їх розір-вав. На верху одної скали є ріжни-ца, з котрої пинається красний вид на Шляхтово, Шавницю і даьше. На тій рівині і під скалою вико-нувано давніше пожі і щось таке мов вилки. Одні говорили, що там мали стоїти таборою татари, котрі гнали за королевою Кінгою. Інші знов о-повідали, що там таборовази та-тарські опришки. Але певности ні в одному ні в другому віякю нема. Мимоходом додаю, що в Явірках — Білавода є селяни, що називаються Оприсек і про них говорено, що во-ни є потомками давніх татарських опришків.

Будучи ще пнотцем і перебуваю-чи на феїрях в Явірках у родичів, нераз приходило мені на гадку, звід-ки вваляся тут ця наша оаза, що складається з 4 українських сіл, окружених довкруги поляками, сіл, що з одної сторони припирали до Угорщини, нині припирають до Че-хословацьчини. Роздумуючи про це, прийшов я до переконання, що Ша-вниця і Кросценко над Дунайцем муслин бути українськими селяни-ми, а переконання моє утверджували не тільки образи з українськими на-писами, які мали бути в дерев'яно-му костелі Шавниці, не тільки пере-кази про церкву, що мала бути в Кросценку, але передовсім назва ріжних місць у Шавниці, які автор допису в «Ділі» наводить, а які я знав також.

(Продовження буде.)

— Пекина нема. Славна похила вежа в Шані стоїть ще неперемінене як досі, бо її підпирає вода. Член Академії Наук Ем-то заявив, що єврейський історичний пам'ятник можна тільки так: треба окружити її в містечку кількома метрами цементною стінкою, а в її середині штучно заморозити підземельну воду. Коли це не допоможе, тоді треба буде витягнути воду помпами і підземну жолобину залити цементом. А коли це не вдасться, пізніше вежа впаде, як упала неода і цр...

— Мозок Анастас Франса. У медичній Академії в Парижі слухали справоздавання дослідника мізку Анастас Франса. Вага цього мізку виявилася значно меншою, ніж нормальна — 1.017 грама, замість 1.300. Зате його форма — ідеальна. Звої мізку нагадують найвищий шпиль квілери роботу; чоловік опуклість має вишуканий вигляд і тісно заповнена мішковою матерією. Вчений Гілом Люї, справоздаючи, висловився, що з огляду на свою ніжність, тонкість і багатство акрутин, мозок Франса нагадує дорожочний ладний годинник доби Людіана XV, зроблений у роботі славного мистця-годинника Жюліана Леруа.

— Успіхи Воронова. Міжнародна Комісія спеціалістів складена з англіїця, еспанця, італійця, аргентинця і чехословака вибралась до півд. Алжиру, щоб перевірити наслідки методи Воронова переработки на отарах овець. Комісія ствердила, що він оперовані методом Воронова важать на 10 кільки більше і мають на 700 грамів більше вовни.

— Для танцюристів. Відома російська танцюристка Павлова в інтерв'ю про своє мистецтво заявила, що найбільше розвиває культуру танцю має Японія. Європейські традиції танцю не тривають довше як 100 літ. Зате в Японії культ танцю передається віками, з покоління в покоління. Нині ще можна в Японії бачити танці, які виконують у тім самім стилі, тих самих костюмах і в супроводі той самої музики, що 1000 літ тому. Туди їздила Павлова студіювати танець беручи лекції в найкращих мистців. Дивно слухати цього в нинішній добі, коли що 6 місяців європейці дістають памороків від іншої моди і аки вивчать добре одні тудернації викинули вже мусять на новий сезон учиняться інших.

— Мораль американської фільми. Наймудріший володарі сучасності себто власники американських фільмових фабрик, які справді пахнуть шодня над міліонами душ, прийшли до пересвідчення, що добро, яке вони роблять людству не є вільне від гріхів. Тому вони рішили зміняти свій моральний кодекс і так уже не лагідний. Дотепер досить було артистові мати приватний скандал, щоб втратити свою посаду. Нові їх заповіді торкаються фільм: Не вільно профанувати імені Бога та святих у знімках; 2. фотографувати наготу, пилить ніг; 3. давати картини із торговельно-наркотиків; 4. представляти піпалу; 5. осміювати духовних; 6. фільмувати торговельно-жизним товаром; 7. давати сцен із алодіством, грабінкнством, вломом, жорстокістю, жахом, контрабандою, із симпатією для злочинців, введення жінок, зухващань над звірствами, із засудом на кару смерті. Шож станеться тепер з тобою, американська фільмо, багата на робіт ламоруючих картині?

— Світова волячина. 120.000 робітників у пів. фабриках тютюну страйкує, домагаючись підвищити. — Нью-Йорські банки відновили радничському урядові позичку 100 мід. дол. — У стейті Детройт відкрили потайний горальню, яка коштувала мільон дол. — За останні роки значно зросла молочарська кооперація на Україні. Вона охопила в 1926-27 році 30 пів. всього товарного молока, а в Мелітопольській, Волинській, Коростенській та Маріонпольській округах до 50 пів. Основна сітка молочарських фабрик охоплює на сьогоднішній день 16 округ. — Америка. мільярдер Рокфеллер дав на будову університету в Японії 10 мід. дол., а тим, що в франц. уряд дасть етіллі-же. — Форд заявив, що викунить із продажі свою автоіємітську книжку „Міжнародний жид“, видаву в кількох мовах, щоб показати, що перестав вести протижидівську пропаганду. — 14-го п. м. зібрався в Лондоні конгрес для вирішення світських правил автомобільної комунікації. — 150 америка. авіація вододуладства вибирається в Європу для ознайомлення із справою. — 3 козлові, заціяного фонду виділено на Рад. Україні 144.872 гект. землі або 13 проц. усього простору для життів. Протягом перших 3-х років 10-и річного плану перетворення перелібається переселити з України на союзні „колонії“ 12.700 жидівських родня, 560 німців, 2.505 родня поляків та 216 родня молдаван.

— Посвячення читальні „Прогресу“ на Ситинці. Благоустроєння власної по-придбаной читальні „Прогресу“ в Ситинці (Брандштеттерівка) відбу-дется в неділю, дня 20. листопада 1927 р. в год. 10.30 передноз. Можна надіятися, що українське громадянство Львова і периферій більше численну участь в тім Святі, щоб повітати пошоповстала осиннє освітньої праці і політич. рад-ієт з досі відтатими від світ і забу-тими ситинцанами. — Виділ Філії Т-ва „Прогресу“ Львів-місто.

Театри.

„Коопер. Український Театр“ під ди-рекцією К. Стаханка (вул. Шанієвська). 17-го „Кохання“, пєса Вілліатанса. 19-го „Захароване коло“, Л. Ридля. Початок 7.30 вечером. Миский великий театр: 16-го „Серед розтанцюваних суконь“, пєса Россі Де Сан Секондо. 17-го „Ріголетто“, опера. Виступ славно-го російського тенора Д. Смирнова. Початок 7.30 вечером. Миский „Театр Говоспіт“: 16-го „Найкраща з жінок“, опера Гетта Вальтера Бромме. Початок 7.30 вечером.

Кіна.

„Палас“: „У сьомім небі“. — „Лев“ і „Аполло“: „Грав у шахи“ (Вяземь царни Катерини).

„Революція“ в с. Маняві.

(Допис із Солотини.)

Дня 10. листопада була Солотинна міс-дем сензацийний виступ і відбувалося на-виступлення умів усіх своїх мешканців. Го-ворно загальною про „бунт“, „революцію“, „заворушення“ в Маняві — і того дня пересунулося через Солотинну багато осо-бових авт та автобусів з поліцією, яка вибиралася на „усмирєння“ манявських селян.

Якж події мали місце в Маняві? На основі інформації з першого дже-рела ціла справа представляється так: У ночі з 9. на 10. п. м. біля 11. год. вибух огонь у комірці, яка належить до постє-рунку поліції в Маняві. Ця комір. а сусі-дує з ерекціональною стодою, яка най-малася від комір. після чого зачли гор-іти й інші будинки. Є свідки, які бачили, що безпосередньо перед пожежою два новоприбувші постєрункові нашіхали при світлі свчки синіки соломою саме в тій комірці, з чого мабуть і зачалася пожежа. Службу при огні мав командант постє-рунку Маховський разом з двома постє-рунськими.

Люди, які збіглися на ратунок, з нара-женням життя і здоров'я боронили бу-динки і в сусідстві поставлену церкву. Член парафіяльного комітету Дмитро Мельник, дит 60, скорий, каліка на ногу, не мочує брати участі в ратунковій акції, відозвався до переходячого коло нього команданта постєрунку менше-більше тими словами: „Караєте нас за порядки, замість нам допомогти; ви нас спалили“. Пришло до вимли снів жими „бома й командант ударив Дмитра Мельника тричі в лице, потім хотів його арештувати. Сніхис крик, внаслідок чого люди стали в обороні Мельника і обстоили за ним. А коли командант побачив неперисну для себе ситуацію, при кій може и обирає крім немихлих слів ще й поза вуха, охоп-лений страхом, зачав утікати, вимашуючи наперед себе шаблею і в бігу кричучи на якогось злодія, який мав утікати пе-ред ним, хоча ніхто злодія не бачив. А в недалекій віддалі побіг за ним другий постєрунковий, вимашуючи наперед себе крєм. Так вони збігли на постєрунку поліції до Солотини (сім кильометрів з Маняві) й очевидно здали рапорт, що в Маняві „революція“. Звідси взялася „революція“, призд що-найменше 30 по-стєрункових, призд воєвідського комисаря, — правда, все записано, бо ще в ночі, а пару хвиль по ішіденті з командантом Маховським, манявські селяни „револю-цію“ покінчили.

Ефект „революції“: вісьмох арештова-них, які отримують очепидно акт обвину-вання і кошти ратункової експедиції у висоті що-найменше тисячки золотих. Провідник революції вернув другого дня додому. Вина одного з арештованих по-лягає в таким висказі (як це переповіда-ють з уст до уст): „От диним чує, хо-дім боронити своє; наші парохіальні бу-динки горять, там вже провалює“.

Крім парохіальних будинків, приватного майна о. Кейвана і комірці постєрунку поліції не згорили ніжкі інші будинки. Шкода в будинках виносить що-найменше 15 тисяч золотих, а в приватній майні о. Кейвана десять тисяч золотих.

Поінформований.

Дописи.

СТАНІСЛАВІВ. (Два ріжні пращання). В жовтні 1927 відбулися в Станіславові два ріжні пращання. Відійшов від нас во-свода Корсак, а пращали його в польсь-ким касні з жалем вишкполки. І не, дивно. Перед роком, коли рознеслася по часонисах чутка про його номінацію

вишкполський часониси буди дуже невазі-тій номініції, а „прямительственнік“ го-ворили, що це велика концессія правитель-ства для українців. Бо, мовля, воєводою стає українець родом і бувшии „ден У-країнської Центральної Ради в Києві. Рік побути у нас воєводи Корсак виказав, що він до України в ставняся не безсто-ронно, але просто таки неспіхливо, а то й ворожо. За його починком пішли пере-судження і розмашування Лутів, а поста-рався він про це, щоб й інші воєводства робили те саме. Він перший забосонив збірку „Рідний Школі“ на Нелікдені бо мовля, один раз на рік збірка вистане. За його починком постутили таксамо й інші воєводства. При виборх у Стані-славові йшов він з вишеп лажками, а по наших селах протести і рекурси порісно всюди проти українців. Недовго був, але мали його за що пращати вишкполки. До них прилучились само собою розу-міється, хлібоїди знід стягу Даниловича, але від них ніхто нічого іншого не наді-яв. Але чому пращали його й петлю-ривці, офісери армії УНР, під проводом б. полковника Білєцького і ще й влучили йому на пращання альбом? На це нехай вони відповідять самі! Наша українська громада при тій нагоді пригадає собі одио: „Хороши нас, Боже, від „прятє-дів“, бо з ворогами дамо собі самі раду“.

— З кінцем жовтня ц. р. покинула наше місто довголітній директор станіславсь-кої української державної гімназії д-р Микола Сабат. Вів він ту гімназію від самого її оснування з переносу за часів української влади, коли то був шефом секції в Секретаріаті освіти, й опісля кілька літ, коли був професором Україн-ського університету слешу у Відні, потім у Празі. В цю гімназію вложив він усьо свою енергію, знання і силу. Йому завдя-чує вона, що стала озною з найперших у краю. В політич.м житті нашого по-віту д-р Сабат не брав ніякої участі, але ніколи не відмовлявся, коли наша гро-мада, користуючись його великим бесід-ницьким хистом, просила його як про-мовця на Шевченківські свята чи інші торжества. Покликаний до прибічної гро-мадської ради Станіслава Сабат стався за права української мови і старався про субвенції для українських гуманітарних і культурних інституцій. З жалем пращала наша громада свого визначного громадя-нина. Гімназія пращала його в гімназійній авлі промовами катехити о. д-ра Фіголя, професора Джерджа, управителя гімназії Кичуна й учеників. На відпів пращала його ширша громада. Хор учеників від-співав „Многая лта“, потім слівдували ко-роткі промови. Д-р Сабат зі слівдани в очах покинув наше місто, щоб обняти ди-ектуру української державної гімназії у Львові. Ми, станіславці, бажаємо йому на тому новому пості жнайбільше сил та енергії до дальшої плодотворної праці. Х.

Нові книжки і видання.

ЖУРНАЛИ:

Рідна Церква, незалежний місячник у-країнського церковного відродження. Ви-ходить у Володимирі на Волині. Ч. 1. з 31. жовтня 1927. Підписує журнал як від-повідальний редактор Петро Калитчук. Зміст: Меморіал Українського Церковного Комітету до всесвітньої християнської конфедерації в Лозанні; Комунікат Укра-їнського Церк. Викон. Комітету ч. 6; По-вітові церковно-народні зади; Основний Статут внутрішнього канонічного устрою с. Автокефальної Православної Церкви Польщі; Комунікати Українського Церк. Комітету ч. 7 і ч. 8; Звіт з діяльності Українського Церк. Комітету; Участь па-рохіял у церковній господарі; 3 загра-ничної преси.

Духовний Січ, церковно народний іпо-стровацій тижневик. Рік 1. ч. 42. з дня 15. жовтня 1927. Баршава. Зміст: Протоєрей Динько-Никольський: Слово на урочистість освячення храму на честь св. Покрови; Д. Цьомка: Загравання монастиря Київської Епархії в XVII—XVIII вік; Село Озери Слонимського повіту на поліссі; д-р В. Кучер: Основні календаріографії; Хроніка; Оголошення.

КНИЖКИ:

Nowy wielk. podręcznik dla kraw-ców mek. ch i dam. k. ch, zawierają-cy naukę kroju, odrobienia i gospodarze prowadzenie przedsiębiorstwa. Opracował Wojciech Samorawski. Kłódzka Hala 1927. Nakład trzech, Cena 31 zł. В книж-ці багато рисунків і кроїв.

† Посмертні згадки.

Ілля Матеїн, „жовірі Українського Війська, номер у 31-й осені буття“ дня 12. листопада 1927 в домі своїх батьків у Ситині. Такими, а не іншими словами казав Покійний ще за свого життя поз-домити про свою смерть, якої очікував у повній свідомості до останньої хвилі. Слова ті найкраще говорять про те, чи казав Покійний дійсного життя, чи ма-в він у тім своїм бутті яку весну. Одним лише вічко дорожнє і ушівсь, а саме тим, що казав шаста бути „жовіріом Української Армії“ і стати в обороні нашої віскресної Держави. — Покійний був сином хлібороба зі Ситини, до гім-назії ходив у Колодні в ро. 1902—1910, правничі студії вівбув у Львові в роках 1911—1915. Покликаний до астр. війська, служив на Італійському фронті, де його тяжко ранили 1917 р. наслідком чого по-довіли ліценцію його звільнено зі служби як інваліда. Однак не зважаючи на те, він всеж таки посіпши за захопленням до гряд в нашого війська 1918 р. і брав участь у боєх під Львовом. Від 1919—1925 р. перебував на Чехословаччині, де лікував-ся даліше з набитою у війську тяжкою грудної недугою. З того часу відомі є по-силані ним до Львова листи-збірки злож-ені між ситинцанами на „Рідну Школу“. З тги за ріднею веронв 1926 р. до Га-лицчини і прийняв службу в кооперації „Маслосоюз“ у Львові, де працював аж до місяця жовтня ц. р., себто аж до хвалі, коли звалений недугою з ніг мусів дати себе відвести доми. — Не було кращого товариша і приятеля, не було віршого жовіря, як Покійний. — В. Я. п.

ОПОВІСТКИ.

Всіх українських промисловців, купців, рем снхків і кооперативів просимо якнайшоріше надіслати точні адреси до Українського торговельно-про-мислового Альманаха на 1928 рік, котрий найдаліше 3-го грудня ц. р. вийде з дру-ку. Адреса: Видавничтво торговельно-промислового Альманаха, Львів, вул. св. Лазаря ч. 12. 1-2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ДВІРСЬКЕ молоко закротрактуює на цілорічну доставу „Маслосоюз“ Львів, Косішкова 18. Купуючо також всяку кіль-кість гірського і липового меду. 895 5-5

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик предіайні продає за готіаку і на рати від десятих літ з найліпшої сторони зліс-на фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 37-?

ЛІПИ продає управа церкви в Го-рущку, п. Медичніч. Зголошення до 2. п. м. 926

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціаліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, ГОРОДЕЦЬКА 42

858 Пересвітлення Рентгеном 10—24

Без конкуренції

знана у Львові виробка

ювілейсько-С. А. Ропшиц

золотничка

кождий повинен переконатися

в львівській фірмі при вул. Синетуська 4 16.

925 Позір на фірму Ропшиц. 1-2

зол. 11 50 БУДИЛЬНИК | зол. 11 50

франц. | закорд.

з гарантією тільки у фірмі

Б. ГРИНБЕРГ, вул. Синетуська 4.

Писайте передплату!

Е. Чикаленко: Спогади I—III. зол. 8'00

М. Возняк: Шевченко і княжна Реліна 1'50

Г. Брасюк: Безпутні 0 60

Служба Божа св. Іоана Золотоустого зі служ-

бами ріжних намірень українською мовою у

перекладі о. д-ра Я. Левицького 2'50

Можна набути в Адміністрації „Діла“

Львів, Ринок 10, п. пов.